

УДК 372.881.111.1

Олендер К.П., викладач англійської мови

Технічного коледжу ТНТУ ім. І.Пулюя

АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ (ESP): ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПІДХОДУ

Olender K.P., lecturer of English

ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES (ESP): PECULIARITIES AND PERSPECTIVE DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF THE APPROACH

Постійні зміни в соціальній та економічній сфері життя суспільства породжують нові ідеї та тенденції в освіті. В результаті того, що англійська стала міжнародною мовою торгівлі та технологій, сформувалося покоління спеціалістів, для яких володіння англійською мовою є ключовим для ефективного виконання професійних обов'язків. Задоволення високих вимог щодо володіння фаховою іноземною мовою вимагає нових підходів до її навчання. Одним з найперспективніших нині є навчання англійської мови для професійного спілкування.

Значний вклад у дослідження методики навчання фахової мови здійснили А.Артемов, Т. О. Брик, Д. В. Бубнова, І. А. Вереїтіна, Д. І.Демченко, Ю. В. Кміть, Л. М. Конопляник, З. М. Корнєва, Н. О. Микитенко, Ю. О. Ніколаєнко, А. І. Петрова, І.О. Сімкова, О. Б. Тарнопольський, Н. Л. Тоцька. Проблемам формування змісту навчання іноземної мови для спеціальних цілей присвятили свої дослідження Т. Дадлі-Івенс, М. Сейнт Джон, Т. Хатчінсон, А. Уотерс. Підходи до визначення мети навчання іноземної мови для спеціальних цілей обґрунтували Дж.Манбі, А. Чамберс. Аналізу жанрів навчальних текстів присвячено праці таких учених, як Дж. Аллен, Дж. Свейлс, Г.Уїдовсон, М.Філліпс, С.Шеттлсворт та інші.

Т. Хатчінсон та А. Уотерс виділяють три фактори, що зумовили розвиток ESP.

1) Історичні події. Після завершення Другої світової війни відбувся стрімкий розвиток наукової, технологічної та економічної діяльності, що сприяло об'єднанню світової громадськості і виникненню міжнародної мови. Завдяки високому економічному розвитку США роль міжнародної мови випала на долю англійської.

2) **Зміни у лінгвістиці. Увага змістилася на вивчення мови, що використовується у реальному спілкуванні спеціалістів окремої галузі, усвідомлення впливу контексту на лінгвістичні особливості тексту, виявлення істотних відмінностей між усною та письмовою комунікацією.**

3) **Дослідження в галузі педагогіки і психології. Відповідність змісту навчання вимогам та інтересам студента отримало ключове значення. Шляхом досягнення цієї відповідності стало використання спеціальних тематичних текстів, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю студентів [5, с. 7].**

Одним із найважливіших етапів розвитку англійської мови для спеціальних цілей можна вважати етап, коли ESP (English for Specific Purposes) трактували як англійську для науки і технологій (English for Science and Technology).

Британські фахівці з методики викладання англійської мови для спеціальних цілей Т. Дадлі-Івенс та М. Сейнт Джон класифікують ESP, виокремлюючи два види: англійську мову для академічних цілей та англійську мову для професійних цілей [4, с.6]. Вони виділяють абсолютні та варіативні характеристики ESP. Абсолютні ознаки ESP: 1) відповідність специфічним потребам студента; 2) залучення методики та видів діяльності тієї дисципліни, яку вона обслуговує; 3) сконцентрованість на тих мовних засобах, навичках, дискурсі та жанрах, які адекватні цій діяльності.

Варіативними ознаки ESP є: 1) конструювання у відповідності до конкретної дисципліни чи дисциплін; 2) використання за певних навчальних умов методики відмінної від тієї, яка застосовується при вивченні загальної мови; 3) розробка програм для студентів та працівників певної галузі; 4) передбачає, що студенти вже оволоділи базовими знаннями англійської мови [4].

Т. Хатчінсон і А. Вотерс доводять, що лінгвістичні знання, необхідні для розуміння спеціалізованого тексту, дещо відрізняються від лінгвістичних знань, необхідних для розуміння неспеціалізованого тексту. Загальне розуміння залежить від знання предмета, а не знання мови [5, с. 161]. Таку позицію відстоює і У. Гюллен. Науковець вважає, що не кількість фахових термінів у тексті вирізняє іноземну мову для спеціальних цілей, а фактичні знання, необхідні для розуміння цих термінів [1, с. 99-100].

На думку О. Б. Тарнопольського та З. М. Корневої, професійна іншомовна комунікативна компетенція, яка підлягає формуванню у студентів немовних ВНЗ, складається з шести компонентів: лінгвістичної, соціолінгвістичної, прагматичної, формально-логічної, психологічної та предметної компетенцій [2, с. 37]. Для ефективного формування професійної англійської комунікативної компетенції у студентів немовних ВНЗ необхідним є аспектний (чотирьохаспектний) підхід до організації навчального процесу, створення відповідної його методики навчання та відповідних підручників з англійської мови для спеціальних цілей.

Враховуючи специфіку англійської для спеціальних цілей, Д. Карвер [3, с. 133] виокремлює три ознаки, притаманні більшості курсів ESP: 1) використання автентичних навчальних матеріалів; 2) практико-орієнтовані завдання; 3) надання автономії студентам у вивченні мови, опанування індивідуальних стратегій навчання.

Розбіжність у мотивах вивчення мови породжує властиві курсу ESP риси: спеціальне змістове наповнення (спеціалізована термінологія, типові ситуації спілкування та жанрова специфіка фахової мови), контекстне вивчення мови, зокрема граматичних явищ, фокусування уваги на практичному використанні мови, нерівномірний розподіл уваги до чотирьох видів мовленнєвої діяльності, зумовленість навчально-методичних прийомів спеціалізацією студента, ступінь особистісних якостей студентів (висока мотивація та цілеспрямованість у вивченні мови).

Навчання ESP на немовних факультетах потребує нового підходу до відбору змісту матеріалу. Він повинен орієнтуватись на останні досягнення в певній сфері діяльності та відображати наукові досягнення в галузях, які є дотичними до професійних інтересів студентів і надають їм можливості для професійного зростання. Актуальним і доцільним є створення окремого курсу чи факультативу з методики викладання ESP для магістрантів педагогічних вузів на факультеті іноземних мов. Додаткового вивчення потребують зв'язки між загальноосвітньою англійською і ESP в циклі підготовки майбутніх фахівців, аналіз зарубіжних стандартів до викладання дисциплін.

Література

1. Микитенко Н. Чинники формування змісту навчальної дисципліни "Іноземна мова професійного спрямування" // Вісник Львів.ун-ту. Серія педаг., 2010. – Вип. 26. – С. 93-103
2. Тарнопольский О.Б. Методика обучения английскому языку для делового общения / О.Б.Тарнопольский, С.П. Кожушко. – К. : Ленвит, 2004. – 192 с.
3. Carver, D. Some propositions about ESP. *The ESP Journal*, 2, 1983. – pp. 131-137
4. Dudley-Evans T., St John M. J. *Developments in English for Specific Purposes. A multi-disciplinary approach* / T. Dudley-Evans, M. J. St John. – Cambridge: Cambridge University Press, 1998. – XV p. – 301 p.
5. Hutchinson T. Waters A. *English for Specific Purposes: A learning-centered approach* / T.Hutchinson, A. Waters. – Cambridge : Cambridge University Press, 1987. – 183 p.